

ERDEMI ÉLET

POLITIKAI,
TÁRSADALMI,
MŰVESZETI. ÉS.
KÖZGAZDASÁGI.
HETILAP

TARTALOM:

A Lomási ellen bevezették a bűnügyi vizsgálatot

Adócsalást, hamis könyvvezetést, vesztegetést állapított meg a pénzügyi vizsgálat, amit kriminális szempontból hites törvényszakértők felülvizsgálják — Harminc védőügyvéd eredménytelen akciója a vállalat érdekében — Parlamenti képviselők tömeges interpellációra készülnek a Lomási ellen — Külföldi részvényesek bizalmatlansága rohamosan ejti a Nasici papírok árfolyamát

stb., stb.

Central University Library Cluj

Arad, 1930
nov. 11.

ARA 20 LEI.

XIX. évf.
33. sz.

Nem kell angol partiárut ügynöktől venni
féláron kap
angol ujdonságot

J. SCHUTZ-nál Arad, Str. Eminescu 2/
(v. Deák Ferenc-ucca)

WEISZ LIPÓT
FOTOSZALONJA

Bulevardul Regina Maria No. 22.
(Dáciával szemben)

Gyermek-, portait és interieur fel-
vételek a legszebb kivitelben esz-
közöltetnek.

Házak vételét
és eladását közvetíti

Herzog
Sándor

Str. Bratianu 15. (Weitzer-ucca)

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre . . . 600 lei
Félévre . . . 300 lei
Negyedévre . . 150 lei
Az egyes szám ára 20 lei
Ó-Romániában . 20 lei
Jugoszláviában 4 dinár
Csehszlovákiában 4 c. k.
Amerikában 1 évre 5 d.

Telefonszám 520.

Megjelenik minden hó 1-én, 11-én és 21-én. Hirdetések közvet-
lenül a kiadóhivatalhoz küldendők vagy bármelyik hirdető iroda
utján is feladhatók. A hirdetések díja szövegoldalon 8 lei, hirdetés-
oldalon 6 lei négyzetcm.-ként.

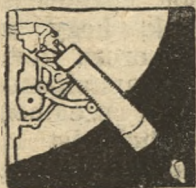
Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Arad, Str. Cloșca (Szent László-u.) 2.

Előfizetési árak egy évre: vállalatoknak, nagykereskedőknek és külföldre
1000 lei, nyugdíjasoknak, köztisztviselőknek 300 lei.

SPECTATOR:

Izgalmas készülődés

Furcsa világ! Az emberek borzasztóan elvannak foglalva fontos dolgokkal: a békével és gazdasági válsággal. Szüntelen sűrögnek-forognak, beszélnek és irnak, tanácskoznak s gondos határozatokat hoznak. Mégis a legtöbb tény azt látszik bizonyítani, mintha nem szilárdítás következne, hanem háboru vagy más szerencsétlenség

közeledne. Ugy emlékszem, talán Ferrero vagy Benes irta vagy mondotta legutóbb, hogy a nagy hadikészülődések ellenére se valószínű, hogy a háboru rohamléptekkel közeledne, de igenis a forradalom, melyben 1918 óta tulajdonképpen benne is vagyunk. Mindegy, hogy mit várnak, de hogy a békés nyugalomtól egyre jobban távolodunk, az bizonyos. Az európai politika légköre mind nyomasztóbb lesz s egyre jobban szaporodnak a vihart jelző tünetek. Aki élesen visszaemlékezik az 1914. tavaszára, most hasonló feszültséget állapíthat meg. Nem is kell hozzá olyan forraló beszéd, mint amelyet Mussolini legutóbb mondott, holott ez a támadó szándék kizárása mellett is többet jelent, mint a franciák mellének szegzett livornoi, firenzei s milánói beszéde. Ezuttal feladta régi tételét, hogy a fascizmus nem export cikk; s most forradalmának egyetemes jelentőségéről beszélt, ami a forradalom kiterjesztését célozza s az eddigiéknél is határozottabban fölvetette a békeszerződés re-vizóját, ami föltétlen izgatás nagy küzdelmekre. Nem szükséges, hogy Hittler és mögötte az egész német jobboldal társadalmi és politikai forradalommal fenyegetődjik vagy

Rögtön szépit a világhirű
MARGIT crem dr. Földes és Hehs
cégtulajdonosok:
Hehs örökösök

kommunizmus tért foglaljon, hogy a fegyverkezések hatalmas tempóban folyanak. Elég, ami látszólag csöndesen hátráltoltan, mondjuk „házi vagy baráti használatra“ történik. Minden változás, átalakulás szükségét lehelí vagy máris beállott fordulatokat bizonyít.

Mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy Európának jó része mostani helyzetéből vagy állapotából elhajlott vagy elhajolni készül. A gazdasági válság az agrár államokban egész új irányvonalakat tűz ki, de Franciaországot kivéve az industriális államokban is. Elég hivatkoznunk arra, hogy az arany értéke 20 százalékos emelkedést mutat, az árak s bérek esőfélben vannak. Elég rámutatnunk, hogy Németország már most nem képes a Young rátákat fizetni s a jóvátétel fedezetlen részére moratóriumot lesz kénytelen kérni, sőt általános revíziót szorgalmazni, ami az amerikai háborus hitelezés újabb rendezését is napirendre hozza. Elég arra hivatkoznunk, hogy Anglia szörnyü vívódásban van, fentartsa-e meghamisított szabad kereskedelmét vagy nyíltan áttérjen a védvamos rendszerre s teljesítse a domínusok követelését a preferenciák tekintetében? Elég hivatkoznunk, hogy az agrárfront nem igen akar sikerülni, ellenben az orosz dumping máris eredményeket ért el s általában a kapitalizmus tehetetlenül áll az általa földézett nehézségekkel szemben.

Ha más területekre nézünk, szintén csak eltolódást látunk. Rövid idő alatt a választások megváltoztatták az eddigi helyzetet Németországban, Norvégiában, Finnországban. Mindenütt jobbfelé lendült a helyzet, amely fölborítással fenyegeti a belső állapotokat, sőt Európa mostani szervezetét is. Nemsokára választ Ausztria s Lengyelország, nem valószínű, hogy a mai reakció megfog gyöngülni általa. A fascizmus Olaszországban megint üldözést kezdett, mint a genuai tartóztatások bizonyítják. Az egyiptomi király új alkotmányt és választójogot oktrojált. Délamerikának háromnegyed részében katonai forradalmak rendszerváltozást idéztek elő. Palesztinában a zsidó állam-alomra nagy csapást mért az angol mandatarizmus hatalom nyilatkozata. Mindebből vagy kikelt vagy kelöben van a veszedelem egy-egy tényezője.

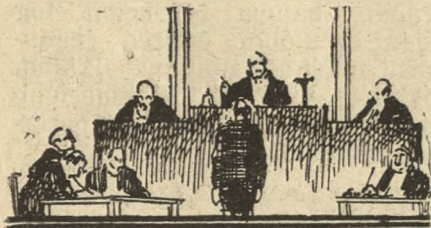
Mindenfelé forrongás, nyugtalanság, átértékelés, készülődés, válság. Mintha kő kövön nem akarna maradni. Mintha minden réteg a másik helyére kívánczolna. A változás ez az általános szelleme, most mikor minden kezdetleges alapokon nyugszik, nem evolúciót hoz, hanem előbb revolúciót, akár nagy leszerelés vagy megegyezés, akár háboru, szószerinti forradalom is lesz végső formájában. A változás most nem módosulást, hanem gyökeres átalakulást készül jelenteni. A levegő ezt érezteti s a finom idegzetüek éppen ugy nyugtalankodnak, mint földrengés előtt az állatok.

— **Orvosi hír.** Dr. *Hersch* Andor idegorvos rendelőjét Piața Avram Iancu (Szabadság-tér) 2. szám alá (volt Pick-ház) helyezte át és rendel 9—10-ig, délután 3—5-ig.

A Lomási ellen bevezették a bűnügyi vizsgálatot

Adócsalást, hamis könyvvezetést, vesztegetést állapított meg a pénzügyi vizsgálat, amit kriminális szempontból hites törvényszéki szakértők felülvizsgáltnak — Harminc védőügyvéd eredménytelen akciója a vállalat érdekében — Parlamenti képviselők tömeges interpellációra készülnek a Lomási ellen — Külföldi részvényesek bizalmatlansága rohamosan ejti a Nasici papirok árfolyamát

Amikor a Lomási ellen adócsalás és hamis könyvvezetés miatt a feljelentés megtörtént, mi is, mint minden jóhiszemű ember, alaptalan denunciació következő tartottuk az előkelő világcég ellen indított hajszát. Az „Erdélyi Élet“

tehát nem is foglalkozott a nagy port felvert ügygel, noha egészen szokatlan események zajlottak le a Lomási portája körül.

Váratlan razzia után a vállalat felelőtlen tisztviselőit letartóztatták (a nagyokat és felelőseket ezuttal nem érte bántódás) két egyenruhás rendőr pedig még ma is a hivatalos helyiségben tanyázik és mint állandó őrség van kirendelve az üzleti könyvek mellé. Mindezek dacára még ekkor is a feljelentőket ítéltük el, mert lehetetlennek tartottuk, hogy ez a nagy és tekintélyes vállalat ilyen primitív eszközökkel akarná az államot megkárosítani és önmagát büntető eljárásnak kitenni. Bekövetkezett azonban az a helyzet, hogy a pénzügyi hatóságok által levezetett vizsgálat kétségkívül megállapította az adócsalást, amit az által követtek el, hogy kétféle könyvelést vezettek és a vállalat jövedelmének nagyrészt eltitkolták. A pénzügyminisztérium ezért 255 millió bírsággal sújtotta a Lomásit és szoros zár alá vették a vállalat vagyonát.

Most hétfőn aztán megkezdődött a Lomási ellen indított eljárás bűnügyi része is, amelyet Vulpe aradi főügyész utasításai alapján Mándru ügyész és Herb vizsgálóbíró végez. A pártatlan és hozzáférhetetlen bíróság e tiszteletreméltó és lelkiismeretes tagjai törvényszéki könyvszakértőkkel, nagy hozzáértéssel és buzgalommal láttak hozzá a nemmindennapi bűnügy kivizsgálásának és kiterjesztették a vizsgálatot az adócsaláson kívül a hamis könyvvezetésre, hatósági személyek megvesztegetésére, valamint a panamaszerű állami üzletekre is.

Miután tehát az ügy ilyen komoly fordulatot vett, az „Erdélyi Élet“ tovább nem zárkozhatik el attól, hogy olvasó közönségét a Lomásinál történtek felől informálja, már csak

azért is, mert a laptársaink szokatlanul hallgatnak az esetről, amely a legjobb indulattal sem mondható erkölcsösnek és homlokegyenest ellenkezik az üzleti és polgári morállal. A pénzügyi hatóságok megállapították, hogy adócsalás történt, most pedig megindult a bűnügyi vizsgálat is, amely hivatva van lerántani a leplet mindazokról az inkorrekt manipulációkról, amelyekkel komoly formában vádolják ezt az európai híri nagy céget.

Az „Erdélyi Élet“ tehát nem maradhat meg tovább eddigi jóindulatu rezerváltságában, hanem igyekezni fog tárgyilagosan tiszta képet festeni az utóbbi évtized legnagyobb adópanamájáról. Bukaresti munkatársunknak alkalma volt a parlament egyik legtekintélyesebb és legismertebb tagjával a Lomási ügyéről beszélgetést folytatni. A parlamenti képviselő a következőket mondotta:

— Akkor kezdtem felfigyelni a Lomási-ügyre, amikor a külföldi lapokban tendenciózus hírek jelentek meg ezzel kapcsolatban. A külföldi sajtót elárasztották olyan természetű hírekkel, hogy Romániában üldözik a külföldi vállalatokat, amelyeket alaptalan feljelentésekkel és ok nélküli hajszával akarnak tönkretenni és a nemzeti vagyon számára megszerzeni. Tul minden sovinizmuson, a megbántott és igaztalanul meghurcolt nemzeti öntudat készítetett engem arra, hogy alaposan belenézzek a Lomási-ügy kulisszái mögé és hiteles információkat szerezve kihámozzam a rosszakaratu hírek mögül a tiszta igazságot. Én és néhány képviselőtársam elhatároztuk, hogy nem engedjük elaludni az ügyet, mely ott fekszik valamennyi miniszter asztalán, sőt a feljelentés egyik példánya Ófelsége a király birtokában van. A parlament nyilvánossága előtt szóvátesszük azokat a szemérmetlen visszaéléseket, melyeket a Lomási követett el a vendégjog és az ország fenálló törvényei ellen.

— Megengedhetetlennek tartom, hogy amíg a külföld előtt helytelen és kedvezőtlen megvilágításban állítják be Románia közállapotait (amivel igen nagy károkat okoznak az országnak) ugyanakkor, amikor a vendégjogot élvező Lomási különböző kedvezményeket kap, — idegen állampolgárokat türünk meg tisztviselői között, sőt olyanokat, akik hamis okiratok alapján szereztek meg tartózkodási engedélyüket, az ország természeti kincséből pedig horribilis hasznokat vág zsebre. Jól tudjuk, hogy ma talán sehol a világon nincs olyan vállalat, amely száz százalékosan bevallaná igazi jövedelmét az adómegállapító bizottság előtt és hallgatólagosan el is fogadjuk azt az érvet, hogy a vállalatok a rejtett jövedelmeket tartalékolás céljaira használják fel, hogy a rossz gazdasági viszonyok között ne legyenek kénytelenek rohamosan leépíteni a munkásokat és tisztviselőket.

— A Lomási azonban az elmúlt évben az eddigieknél is nagyobb: 95 millió profitot produkált, amely összegből egyetlen bani sem maradt meg az országban és ennek elle-

nére indokolatlanul és tömegesen bocsájtja el munkásait, tisztviselőit.

— Amikor az állam és annak hatóságai heróikus harcot vivnak a kommunista agitáció terjedése ellen, akkor elsősorban az ilyen vállalatok vezetőit kellene felelősségre vonni, mint az elégedetlenség és a kommunista propaganda előmozdítóit. A folytonos és megokolatlan leépítéssel szaporítják a munkanélkülieket — az állam s társadalom természetes ellenségeit és kenyértelemné teszik a nemrég még produktív munkát végzett elemeket, amelyek a vállalatnak óriási nyereséget produkáltak.

— A kormánynak presztizs-kérdést kell csinálnia a Lomási-ügyből már csak azért is, hogy az ország hírnevét megvédje a külföld előtt és bebizonyítsa, hogy Romániában szó sincs az idegen vállalatok üldözéséről, hanem ez esetben csakis a külföldi cég által elkövetett bűncselekmény megtorlásáról.

— A lapok nap-nap után vezércikkeket sirnak a kormány felé a könyörtelen adózási rendszer ellen. Ezer sebből vérző kereskedők, iparosok portái előtt reggelente marsch-marschot dobolnak a végrehajtók. Tisztviselők, rendőrök, postások éhbéréből havonként vonják le az adót. Parasztok marháit, gazdasági felszereléseit cipelik el adó fejében és sok százezer ember tölti nyugtalanul az éjszakáit, mert nem tudja, hogy néhány száz lej adóhátraléka fejében meghagyják-e holnapra párnáit. S ugyanakkor a Lomási éveken keresztül milliókat vont el az államkasszától, meghamisította üzleti könyveit, főtisztviselőket vesztegetett s amikor ezért felelősségre vonták, külföldön korpoltált tendenciózus hírekkel aláasta az ország tekintélyét.

— A Lomási ellen indított eljárás folyamán a vállalat több, mint 30 védőügyvédet foglalkoztat és a legbornirtabb kifogásokkal igyekszik menekülni a csávából, amelybe saját hibájából került. Hogy mennyire nem tud a 30 ügyvéd sem elfogadható érveket találni, bizonyítja az a tény, hogy a pénzügyi hatóságok már kirótták a 255 milliós bírságot és megkezdődött az ügy bünyügyi kivizsgálása is. A magam részéről alapos tanulmány tárgyává tettem az ügyet. Figyelemmel kísértem a Nasicinak más országokban működő vállalatait is. Megállapítottam, hogy ennél a hatalmas vállalatnál a vezetők magánügyeitől kezdve a legnagyobb üzleti transz akciókig a legimmoralisabb elvek dominálnak.

Mindezekre vonatkozólag szenzációs leleplezésekkel fogok szolgálni a parlamentben, amikor a Lomási manipulációit szóváteszem.

— Még nem látom tisztán, hogy nem zsarolási manőver-e a kormány ellen a tisztviselők és munkások tömeges leépítése, de lehet, hogy a vesztett fejszének legalább a nyelét próbálja ezzel megmenteni a vezetőség. Az azonban bizonyos, hogy a Nasic genfi közgyűlésén nem állhatott az azal elő az igazgatóság, hogy vissza kell adni a busás tanti-

emeket, a részvényesek pedig a horribilis osztalékot, amelyeket adócsalás és hamis könyvvezetés útján szereztek. A gyors leépítés azért is feltűnő és érthetetlen, mert a Nasicinál létezik egy adózatlan, rejtett tisztviselőalap. A tisztviselők és munkások nyugdíj és segélyalapjára mintegy 60—70 milliónyi összeget „tartalékoltak“ azonban ez az összeg még sohasem fordítottatott a jelzett célra. Mert, ha valóban az alkalmazottak jóléti céljaira szolgálna ez a pénz, úgy a leépítések helyett vette volna most igénybe a vállalat ezt a 60—70 milliócskát, amivel könnyen el tudná háritani az elbocsátások szükségességét.

— A Lomási vezetősége azt hieszteli, hogy különböző külföldi államok követségei interveniáltak a kormánynál a vállalat érdekében.

Ebből egy szó sem igaz, mert egészen valószínűtlen, hogy a követségek ilyen odíózus ügyben exponálnák magukat. Az adócsalás már beigazolódott és ha a bűnügyi természetű vádak is igazolást nyernek, úgy azok a bizonyos külföldi követségek (ha lennének ilyenek) nagyon kinos helyzetbe kerülnének.

Egy francia nevű ur néhány héttel ezelőtt, állítólag a cég francia tőke érdekeltségének nevében, Bucurestiben járt. Erről az urról megállapították, hogy a Nasicin budapesti központja jogügyi osztályának egyik szürke tisztviselője, aki azonban rokoni kapcsolatban van a vállalat egyik igazgatójával és akinek francia hangzású nevét akarták felhasználni a hatóságok megtévesztésére.

— A romániai vállalat vezetői arra számítanak, hogy pénzzel, furfanggal, összeköttetések felhasználásával sikerülni fog ezt a világraszóló botrányt elsimitani. Végzetes tévedés ez a Lomási részéről! A kormány nagyon jól tudja, hogy az ilyen esetek kapcsán terjesztik el világszerte Románia balkáni mentalitásának hírért és hangoztatják mindenfelé, hogy itt pénzzel, baksissal mindent el lehet intézni. Nos hát ezáltal csalódnai fog a Lomási, amely most azt a vérszegény sakkhuzást találta ki, hogy központját Aradról Bucurestibe helyezi át, ahol a nagy tömegben nem lesz annyira szem előtt és zavartalanul folytathatja machinációit. Arra számítanak, hogy a fővárosban olyan nexusokat találnak, amelyek segítségével lecsendesíthetik a most felkavart vihart, amelynek már külföldön is mutatkozik a hatása. Mert hiába igyekeznek magukat a külföld előtt martirként feltüntetni, a piac helyes érzékével már tisztában van a helyzettel és a Lomási papirjai rohamosan esnek.

— Ez a feltűnő áresés nemcsak azért következett be, mert általában rossz viszonyok vannak a fatermelés és fatereskedelem körül, a Lomási még mindig bőven megtalálja régebbi romániai üzleteiből a számítását.

— A jelenlegi veszteségeket pedig az új rezsim okozta a vállalatnak. Nem annyira a faárúk csökkenésétől, mint inkább üzleti bakklövésekből kifolyólag, a részvényesek árzu-

hanását elsősorban bizalmatlanság okozta, ami érthető is olyan vállalattal szemben, amely hamis könyvvezetéssel akarja nemcsak az adókönyveket, hanem a saját részvényeseit is félrevezetni. A részvényesek is értesültek már a Lomási aranymérlegéről, amelyet saját bevallásuk szerint a részvényeseknek szántak és amelynek adatai nem felelnek meg a valóságnak. Ezért rendült meg a bizalom a Lomási papirjai iránt.

— Nagy öröömre szolgál — fejezte be közléseit a képviselő — hogy végre találtam olyan sajtó organumot, amely az igazság érdekében tulteszi magát az egyéni érdekeken és helyet ad majd azoknak a meglepetésszerű leleplezéseknek, amelyeket a parlament elé fogok terjeszteni és az Erdélyi Élet utján hozom nyilvánosságra.

Eddig szól a hangadónak tekinthető parlamenti képviselő nyilatkozata. Amiket elmondott, élénk dokumentuma annak, hogy a Lomási botrányt nem sikerült elaltatni és ha a napi sajtó nem is foglalkozik ezidőszerint az ügygel, a parlamentben újabb viharok és leleplezések szolgáltatnak majd további szenzációkat. A magunk részéről szükségesnek találtuk eddigi rezerváltságunkból kilépni, mert egy ilyen hatalmas vállalat sorsa nem lehet közömbös a közvélemény előtt már csak azért sem, mert azzal száz meg száz exisztencia sorsa van szorosan összekapcsolva. Ami a Lomási körül történik az közügy és azok a vezetők, akik immorális eszközökkel illegális jövedelmekkel kiteszik ezt a nagyjelentőségű vállalatot a botrányok viharának, megérdemlik, hogy a közre ártalmas tevékenységeiket megbélyegezzük és viselt dolgaikat a nyilvánosság elé teregezzük.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Aradon beszüntették az új román cigaretták árusítását — mert fogytak

A parafaszopokás Specialitate és a Tomis cigarettákat Erdélyben kivonták a forgalomból és ezentul csak Bukarestben kaphatók

Csak a vérbeli dohányos tudja megérteni azt, hogy milyen őszinte meglepetést és örömet keltett országszerte, amikor a RMS az újabb cigarettaszortékat forgalomba hozta. A helyzet ugyanis nem is olyan régen még az volt, hogy trafikunk élvezhetetlenül rossz volt. Ennek következtében mind nagyobb és nagyobb méreteket öltött a cigaretta-csempészés és az élelmes csempészek valósággal elárasztották az országot külföldi cigarettákkal. Még az elmúlt esztendőben is különösen a határszéli városokban alig akadt valaki, aki belföldi cigarettát szívott volna. A magyarázat kézenfekvő volt: 2—3 lejért a legjobb külföldi cigarettákat lehetett kapni.

Hiábavaló volt a hatóságok minden igyekezete, a leg-

szigorubb rendszabályok — a csempészt nem tudták megakadályozni.

Végre azután Bukarestben is belátták, hogy a helyzetnek csak egy megoldása van:

Élvezhetővé kell tenni a belföldi cigarettákat.

Ettől kezdve több új cigarettaszortét vezettek be, amelyeknek kiállítása kifogástalan volt és a dohányja is élvezhető lett. Versenyképesé tették a román cigarettákat és a Mihály, Bukaresti, a parafaszopókás Specialitate és különösen a Tomis cigaretták igen jól beváltak.

A közönség örömmel fogadta az újítást és mindjobban kiszorult a piacról a külföldi cigaretta is. Ez érthető, Ha a közönség jó belföldi cigarettát kap, nem teszi ki magát azoknak az esetleges kellemetlenségeknek, ami a csempészcigaretták élvezése esetén érheti őket.

... és az ember azt hinné, hogy ez újabb újításokra buzdította a monopol vezetőit.

Most azután kiderült, hogy ez a legnagyobb tévedés. Bukarestben másképpen dolgoznak. Megijedtek attól, hogy a közönség tömegesen vásárolja az új cigarettákat. Attól féltek, hogy a régi, élvezhetetlen rossz cigaretták a nyakukon maradnak.

Mit tettek hát erre? Egész egyszerűen beszüntették azoknak a cigarettáknak az árusítását, amelyeket megkedvelt a közönség. Történt ugyanis, hogy Aradon különösen a parafaszopókás Specialitate és a Tomis nagy közkedveltségnek örvendett és valóságos szétkapkodták a dohányosok. Az aradi monopollerakat erre nagy tételt rendelt ebből a két cigarettából.

... és most megérkezett Bukarestből a válasz:

Nem küldünk. Ezek a cigaretták ezentúl csak a fővárosban kaphatók.

Ez is egy álláspont. Ahelyett, hogy örülnének Bukarestben, hogy a román cigaretta kezd kellendő lenni és mindjobban kiszorítja a külföldi csempész cigarettákat, beszüntetik a bevált cigarettáknak az erdélyi árusítását. „Jó ott a gyarmaton, Erdélyben a bovli — gondolják Bukarestben. — Mi elszívjuk a jó cigarettákat, az erdélyiek szívják azt, ami marad s ha nem tetszik, akkor szívják a fogukat.“

Ez azonban igen helytelen politika, mert éppen az ellenkezője fog történni: ismét fel fog ragyogni a csempészek hajnala.

ASIMAY-fürdő téli uszodája megnyilt!

Férfiak részére, keddet kivéve, minden nap délelőtt.

Nők részére, kedden egész nap és **pénteken** d. u.

..... **Bérlőknek kedvezmény!** .....

Az új egészségügyi törvény megbukott a gyakorlatban

„A bordélyházakat bezárták és most egyes fürdőkből lettek Aradon bordélyházak“ — A hatóságok feladata, hogy megakadályozzák az egészségügyi törvény kijátszását — Dr. Cucu városi főorvos figyelmébe

Dr. Tesic, az ismert speciálista feltűnéstkeltő nyilatkozata

Pontosan egy hónapja annak, hogy Aradon életbeléptették az új egészségügyi törvényt, amelynek eredményeként bezárták a bordélyházaknak nevezett emberhúsmészárszékeket, a leánykereskedelemnek és a venereás betegségeknek a fészkeit, amelyek mindig a legnagyobb veszedelmet jelentették a ma

társadalmára. A Moldoveanu-féle törvény végre elseperte a föld színéről ezeket a bűntanyákat, amiket méltán nevezhattünk a huszadik század szegényének és felszabadította a modern idők rabszolganóit, kik teljességgel ki voltak szolgáltatva a lelketlen emberhuszorsóknak.

... és a bordélyházak prostituált lányai kikerültek az uccára. Mindenik privát lakást vett ki magának és most szabadon gyakorolhatják továbbra szomorú foglalkozásukat.

Ezzel azonban ez a probléma, ami sok-sok évszázad óta foglalkoztatja az emberi társadalmat, távolról sincs megoldva. A prostitúció a jövő társadalmának is égető problémája marad, mert prostitúció mindig volt és mindig lesz. Hiszen már Krisztus előtt az ötödik században rengeteg fejtörést okozott a bölcseknek „az az erkölcsi fertő“, ami a Babylonban uralkodott, ahol mint *Herodotus* mondja: „minden benszült nőnek kötelességévé tették, hogy életében egyszer *Melitta* (Venus) templomában magát egy idegen férfinak megszabott pénzösszegért átengedje. Ezt a pénzfeladatul templomi alapra, azaz a papok javára gyűjtötték. Ezen áldozat alól egy nő sem vonhatta ki magát, törvény és vallás parancsa egyaránt megkövetelte azt.

Ez volt tulajdonképpen a prostitúció őskora, amikor Quintus Curtius szerint „a Belus temploma kizárólag a valóságos prostitúció céljaira szolgált.“

... és ma a civilizáció hőskorában, a huszadik században is a legnagyobb problémák egyike a prostitúció.

Az egészségügyi törvény a gyakorlatban

A bordélyházak vaskapui tehát örökre bezárultak és szeptember elseje óta önállóan üzik foglalkozásukat azok a szerencsétlen páriák, akiket a sors a lejtőn odáig taszított le, hogy olcsón áruba kell bocsássák testüket, aprópénzre váltsák fel szerelmüket.

A Csernovitz Péter-uccától egészen a Forray-uccáig élénk a forgalom. Ezt az uccaszakaszt jelölték ki és itt sétálnak napról-napra, esténként a rendőri felügyelet alatt álló leányok, akik a bordélyházak bezárása után az uccára kerültek.

Szóbaeegyedtem az egyik leánnyal és érdeklődtem, hogyan vannak megelégedve az új rendszerrel, amiért az „Erdélyi Élet” is hónapokon keresztül küzdött.

— Nagyon nehezek a gazdasági viszonyok — kezdte a mondókáját (ugy látszik, ma senkivel sem lehet beszélgetni anélkül, hogy ne siránkozzon a gazdasági viszonyok leromlása miatt) — és ami a legborzasztóbb, rengeteg a nő és így nagy a konkurrencia. Akárhány idegen nő jön más városból, a hatóságok szó nélkül beírják és így ma már több mint száz nő van az uccán.

— És azután itt vannak a fürdők...

Itt hirtelen eszembe jutottak Cucu dr. főorvos szavai, a múlt héten az „Erdélyi Élet” részére adott nyilatkozatában szószerint a következőket jelentte ki: „A fürdőtulajdonos tarthat egy-két női alkalmazottat, szobalányt, takarítónőt, akik mellékes kereset képpen prostitúcióval foglalkozhatnak, de azt a leghigorubbán ellenőrizzük, nehogy kijátszák a törvényt. És ami a legfontosabb, a lányok keresetét sem részben, sem egészben nem veheti el a fürdőtulajdonos. Ha egy ilyen esetet megtudunk, akkor a legkimételetlenebbül fogunk eljárni.”

...és most halljuk, mit is panaszol a szegény uccalánya:

— Az egyik fürdő két, a másik három leányt tart, akik úgy vannak ott, mint mi voltunk a bordélyházban. A differencia csak annyi, hogy a vendég külön 60—80 lejt kell a tulajdonosnak fizessen a kabinért.

— És ezek a lányok nem takarítónők, vagy cselédek ott? — kérdeztem.

— Távolról sem. Vannak ott cseléd, takarítónő, minden. Ezeknek a prostitúció a feladatuk. Tőlük tudom, hogy a keresetükből esetenként 40 lejt oda kell hogy adjanak a főnöknek. Hát ezt megengedi a törvény?

„Nem vált be az új rendszer”

Amennyire örvendetes volt az a tény, hogy a bordélyházaktól megtisztította a ma társadalmát az új rendszer, annyira szomorú az, hogy az új egészségügyi törvény nem vált be a gyakorlatban. A járó-kelők és az uccalányok részére kijelölt utvonalak lakói panaszkodnak, a rendőrség nem találja megoldásnak a jelenlegi helyzetet, az uccára kikerült „foglalkozás nélküli nők” nincsenek megelégedve és előre rettegnek a téltől. Mindenki panaszodik, senki sincsen megelégedve.

... és ma már egy hónap elteltével meg kell állapítsuk azt, hogy az új egészségügyi törvény a gyakorlatban megbukott.

Dr. Tesic nyilatkozata

Felkerestem dr. Tesic poliklinikai szakorvost, az ismert, kitűnő specialistát, aki hosszú ideje foglalkozik tudományos alapon ezzel a problémával. Dr. Tesic az „Erdélyi Élet“ részére a következő nyilatkozatot tette az új helyzetről:

— Sajnos meg kellett állapítsuk, hogy az új helyzet nem vált be és az egészségügyi törvény, ami minden tekintetben nyugati mintára készült, úgy látszik nálunk még nem érett meg arra, hogy átmenjen a gyakorlatba. Azok a lányok, kik eddig bordélyházban voltak, még hozzá vannak szokva a rendezhez és pontosan megjelennek hetenként kétszer viziten, félő azonban, hogy a helyzet a jövőben nem hogy javulni, hanem romlani fog.

— Ami pedig a jelenlegi orvosi vizit rendszert illeti, az éppen olyan mint volt ezelőtt, amikor a bordélyházak nyitva voltak, már pedig néhány héttel ezelőtt, éppen az „Erdélyi Élet“ hasábjain fejtettem azt ki, hogy ez a rendszer elavult és ez a gyors vizsgálat nem feltétlenül bizonyos. Már pedig ez a venerikus betegségek terjedése szempontjából nagy veszedelemet rejt magában.

— És még valami: máris számtalan olyan panasz hangzott el, hogy különböző módon játszák ki a törvény rendelkezéseit.

— A helyzet ma még minden esetre igen labilis és az országban meglehetősen zavarokat keltett, mert nincsen meg az egészséges végrehajtás. Példa erre, hogy az aradi poliklinika átíratot kapott a nagyváradi poliklinikától, amiben érdeklődtek, hogy mi hogy oldottuk meg a kérdést.

Eddig tartott dr. Tesic nyilatkozata, amiből világosan kitűnik, hogy az egészségügyi törvény szép, szociális intenciói nem érvényesültek eddig a gyakorlatban és tartani lehet attól, hogy nem javulni, hanem romlani fog még a helyzet.

— Sorsjáték a takarékoság érdekében.

A karácsonyt megelőző hetekben rendkívül érdekes esemény zajlik le Aradon a takarékosági propaganda szolgálatában. Az *Aradi kereskedők Takarékosági Hitelintézete*, a belügyminiszterium engedélyével *egyszázezer lej* összegű közpénz nyereményt sorsol ki azok között, akiknek az intézetnél, annak öt, tíz és tizenöt éves csoportjaiban heti, vagy havi betéteik vannak és azokat pontosan befizetik. A legnagyobb nyeremény 10.000 lej, azonkívül 2 á 500 lej, 3 á 4000 lej, 4 á 3000 lej, 6 á 2000 lej, 24 á 1000 lej és 40 á 500 lej, összesen nyolcvan nyeremény. Az idej sorsolást december 6-án, szombaton délután 4 órakor, királyi közjegyző és a betétesek bizalmi férfiainak jelenlétében tartják meg. A jövő évben ugyancsak *egyszázezer lej* nyereményt sorsol ki az intézet s abban résztvesznek azok is, akik mostantól kezdve lépnek be az intézet évtársulataiba és kezdik meg fizetéseiket.

Hogyan lett egy magyar grófnő királyok, császárok, cárok özanyja

Ferdinand néhai román király és József főherceg dédunokái, II. Carol Románia királya és IV. Károly, szépunokái Mihály trónörökös és Ottó királyfi ükunokái

A tizenhatodik század közepén még egyszerű köznemesek voltak a magyar Koháryak, 1600 körül bárókká, 85 év múlva grófokká lettek. Akadt köztük füleki főkapitány, országbíró, lovassági tábornok, költő, királyi személynök, sőt franciskánus barát is, de királyhoz hűtlen egy se. Tipikusan anlikus család ez, mely mindenét a császárnak köszönheti, akár az Eszterházyak, Pálffyak és Károlyiak.

De a legtöbbre valamennyiök közül az utolsó: Koháry Frigyes vitte. Császári és királyi kamarás, aranygyapjas vitéz, Hantmegye örökös főispánja, főpohárnokmester, belső titkos tanácsos és királyi kancellár.

Sőt a végén herceg is lett és rokona az uralkodó hercegi családnak.

* * *

... és a legtöbb uralkodó családnak ereiben a magyar Koháryak vére csörgedez.

Történeti úgyanis, hogy a szépséges Koháry Antónia apját hercegi rangra emelték, 1816 január 2-án feleségül ment Ferdinand szász-koburg góthai herceghez, Lipót belga király fivérehez és így azután a magyar Koháry Antónia királyok, császárok, cárok özanyja lett.

Fia, Ferdinand Portugália királya, unokái Lajos portugál király, Ferdinand bolgár cár, Mária szász királyné, Klotild főhercegnő, dédunokái Ferdinand román király, József főherceg, Carlos Portugal, Frigyes szász király; szépunokái II. Carol, Románia jelenlegi királya, IV. Károly, az Osztrák-Magyar monarchia utolsó uralkodója, József Ferenc főherceg, Boris bolgár cár és Pia Moncia főhercegnő; ükunokái Mihály román trónörökös, Gyulafehérvár nagyvajdája és Ottó királyfi.

... és így mindezeknek ereiben a csábrághi és szitnyai Koháryak jó magyar vére folyik.

Feltűnően olcsón fest, vegyileg tisztít

„I g i e n a”

mindenféle férfi-, női- és gyermekruhákategésben. minden szétbontás nélkül. Gyár: József főh.-ut 12. - Üzlet: Forray-u. és Rákóczi sarok.

KULCSREGÉNY

Somerset Maugham, a híres angol író, akit nálunk inkább csak szindarabjairól ismernek, pedig a regényei az igazi jó munkái, mostanság adta ki új regényét „Sütemény és sör“ (Cakes and Ale) címmel. A regényt még nem ismerem, de

a legkomolyabb angol fórumok egyike, a „Times“ irodalmi melléklete úgy ír róla, mint kitünő kvalitású könyvről. Ma rengetegen olvassák, ez a szezon szenzációs könyve, — de nem egészen irodalmi kiválóságáért. Botrány tört ki körülötte, amelyről hangos viták folynak az angol sajtóban és bizonyára a társaságokban is. Kiderítették, hogy Maugham könyve kulcsregény: a két év előtt meghalt nagy angol regényíró, Thomas Hardy életét s különösen családi életét írja meg, ahogy támadói mondják, teljes indiszkrécióval. Elmond benne olyan dolgokat, hogy a Griffith nevű főszereplőnek, akin Hardyt kell érteni s aki a regényben is nagy regényíró, két felesége volt, akik közül az első tulságosan jószívű nő volt, egy férfitől sem tudott egy bizonyos szívességet megtagadni, hogy az író maga is laza életű, bohémes, alkoholdus ember volt fiatalabb korában s csak szigorú második felesége vette papucs alá s ügyes társadalmi manőverek segítségével csinált belőle nagy irodalmi tekintélyt. A regényben szereplő személyek egy része él, tehát a botrány annál nagyobb, nem is szólva arról, hogy Hardy emléke a nemzeti kegyelet oltalma alatt áll. Maugham persze körömszakadtig tagadja, hogy kulcsregényt írt, regénye teljesen képzelet műve, arról nem tehet, ha egyes dolgok megegyeznek Hardy életének adataival.

Soha meg nem szűnő vita marad az irodaiomban: szabad-e az írónak embertársairól szerzett tudomásait úgy megírni, hogy mások is ráismerhessenek, másszóval, szabad-e kulcsregényt írni. Az, aki ilyen módon belekerül a regénybe, mint alak, mindenesetre azt mondja: hogy jutok én hozzá, hogy egy író nyilvánosan pellenégre állítson, közhírré tegye a rólam szóló pletykákat, legsajátabb családi és magánügyeimet, sőt — ez legtöbb esetben így van — fölismerhetővé tegyen bizonyos vonásokkal és aztán imputáljon bizonyos csunya, vagy kellemetlen dolgokat, amelyeket mások készpénznek vesznek, holott egészen ártatlan vagyok bennük? Semmiesem érthetőbb, mintha valaki tiltakozik az ilyen regényírói eljárás ellen. Az író ellenben arra hivatkozik: honnan vegyem az alakjaimat, azok külső-belső vonásait, jellemüket, helyzetüket, a társadalomhoz és a világhoz való viszonyukat, ha tilos azokhoz a megfigyelésekhez nyulnom, amelyeket kortársaim között tettem? Nem írhatok merő képzelődésből, mert én az életnek, a valóságnak a képét tar-

tozom adni. amit láttam és átéltem. Nekem, bármennyire sajnálom, nem lehet törődnöm senki érzékenységgel, mert nekem csak a magam művészete a fontos.

Ez a vita modell és író között sokkal gyakoribb, mint bárki gondolná. Nyilvánosságra rendszerint csak akkor kerül, ha közéleti szereplők vannak benne érdekelve, vagy ha a kulcsregény olyan botrányos, hogy rágalmazási per kerekedik belőle. A modern idők leghiresebb ilyen regénye D'Annunzio „Tüz“ című regénye, mely tudvalevőleg a költőnek Duse Eleonóra iránti szerelmét leplezte le igazán. kegyetlen módon s a nagy művésznőnek jogos érzékenységén mély sebet ejtett.

Nem volt gavalléros, uri dolog az olasz poétától, de ezzel szerezte meg világhírét és hogy tudjon ellenállni a kísértésnek az író, kivált ha úgy szereti a reklámozást, mint D'Annunzio, akinek módjában van a világ legnagyobb színésznőjénél szerzett szerelmi tapasztalatait megírni? Nálunk is voltak hasonló esetek. Mikszáthnak is voltak izetlenségei egy-másik regényalakja miatt. Igazi kulcsregényíró volt Tolnai Lajos, aki kartársai elleni keserőségeit írta meg fanyar ízű regényeiben, melyek miatt ma a realista regény uttörőjének tekintjük, de annak idején sok kellemetlensége volt miattuk.

A kilencvenes években bűnpör lett egy „Turris eburnea“ című regényből, amely egy akkor híres magyar opera-énekesnő magándolgait szellőztette. Szendrei Julia gyermekei és unokái felháborodva tiltakoztak, mikor a nagy költő özvegyét Krudy Gyula színpadra vitte „Zoltánka“ című színdarabjában. Mólnán Ferenc első regénye, „Az újéhes város“ körül is volt lárma, egy sereg kisebb-nagyobb közéleti alak föllismerhető szerepeltetése miatt. Szabó Dezsőnek felesége se volna, ha nem vette volna be regényeibe a mai magyar nyilvánosság csaknem összes szereplőit. A legutóbbi ilyen eset azé a szlovenszkói íróé volt, akit ugyancsak megszorogattak regényéért, melyben felismerni vélték néhány ismert embernek az alakját és viselt dolgait és azé a budapesti íróé, akinek regénye egyik alakjában önmagára ismert egy főispán és emiatt indexre tétette a tettest a kormánypárti lapnál, ahol dolgozott. Majd minden írónak van ilyen tapasztalata, ha nem is kerül nyilvánosságra, mint ahogy szegény Kaffka Margit panaszkolta, hogy „Színek és ének“ regénye óta nem mer hazamenni szülővárosába, ahol mindenki ráismert alakjára, vagy ahogy nemrég halottam egy tehetséges regényírónőnkéről, hogy haragban van majdnem minden rokonával a regényei miatt. Senkisémm szereti, ha megírják regényalaknak, abba persze mindenki belenyugszik, hogy mást irjanak meg. Olyan esetet is tudok egy írónőről, aki maga is megírta ismerőseit, de mikor egyszer egy író társát írta meg, halálosan el volt keseredve.

Egyik örök kontroverzia-forrás ez az élet és irodalom között. Soha se fog végképp eldőlni. Az író eljárását

csak akkor lehet elítélni, ha nyilvánvalóan és bizonyíthatólag pamfletet ír, vagyis ha célja az, hogy valakiket pellen-gére állítson és bemecskoljon, mint ahogy ez az eset forog fenn annál a most megjelent bécsi regénynél, amely Jeritza Máriát akarja kompromittálni. Ez annál csunyább dolog, mert mindig nyilvánvaló benne az üzleti spekuláció az emberek botrányszomjúságára. Ez már erkölcs és erkölcstelen-ség kérdése, nem az izlésé.

—n—r

Munka a munkanélküliség orvossága

Félő, hogy divat lesz segíteni a munka-nélkülieken. Ha így megy, maholnap műsoros estélyek a maguk kis, ügyefogyott eszközeivel próbálnak segíteni a nagy, fekete munka-nélküliségen. A divat parancsára széplelkű hölgyek, fenkölt szivü urak, legénykék és le-ánykák fognak robotba táncolni a szegény éhező munkanélküli körül. A régi receptre majd kevesen fontoskodnak, rendeznek, táncolnak, zenélnék, szavalnak s végigjátszák e komor kérékés dillettantizmusának egész unott műsorát a legnagyobb jóindulattal, de a leg-kisebb eredménnyel.

Gyűjtik majd a soványabb pénzegységeket s a szeré-nyebb értéktárgyakra is sor kerül tánc, műkedvelő rajzolók majd felajánlják műveiket e nemes cél javára, szóval ez a jólmert buzgalom száz/százalékik kifogja élni magát. De ér ez valamit? Nagyon keveset, majdnem semmit. A munka-nélküliség, amely megkapta a világjelenség nemesi előnevet, megnem oldható ilyen kicsinyes eszközökkel. Ilyen pepecse-léssel. Egyetlen hatalom tud csak elbánni ezzel a sötét rém-mel: a munka. A munka, amelyet a munkanélkülinek adnak.

Az állam és a társadalom segítsége szükséges, sőt élet-szükséglet, mert a munkanélküli nemcsak nem dolgozik, nem dolgozhat, hanem éhezik és fázik is. Tehát akármilyen ügye-fogyott segítség is jól jön neki, ami egy falat kenyeret egy korty tejet ad a szájába. De ne higye senkise idelenn a pol-gárok tömegében, se odafönn a magas miniszteri szobákban, hogy ezzel mindent jól elintézték. Munka kell ide, vizen. szárazon végzett közhosszu alkotások sorozata, amelyre szük-sége van az ország gazdasági életének. Azok, akik az or-szág ügyeit intézik, vegyék számba, hogy mi minden hiány-zik itten, milyen intézmények, milyen berendezkedések s most, amikor a tizezer és tizezer munkáskéz oly türelmet-lenül várja, hogy a szerszámot kezébe vehesse, szabadítsa rá azt az alkotásra szomjas tömeget a munka harctereire. Hogy ezek hol vannak, hogy mik azok a művek, amelyek szükségesek és áldást fognak gyümölcsozni az országnak,

hogy hol van a pénz, ami az óriási programhoz szükséges: mindez nem a mi gondunk. Azoké, akik hivatásuk s megbízatásuk kötelez arra, hogy mindezt tudják.

Mi csak azt ismételhethjük folyton, hogy ne jótékonykodással, hanem munkával gyógyítsák a munkanélküliséget.

a—t

Közös érdek a drágaság letörése

A félelmes vár itt uralkodik gunyhóink és palotáink fölött s kőszívű várurának, a Drágaságnak, mindnyájan jobbágyai vagyunk. Rideg ur ez a saskörmű és vércseszemű Drágaság, szükre szabta falat kenyerünket, kerty tejkortyot, szerény gunyánkat s életünk szükségleteit sarnak beilő áron adta nekünk. Nem ismert alkut, nem adott kegyelmet, elbizakodottan és gögösen tapsolt rajtunk. Félelmes ur lakott a félelmes várban s mi már azt hittük, hogy nincs szabadulás, ez a rabság örökké így fog tartani. És ekkor jött Bata, aki fellázzadt és ekkor egyszerre látni lehetett, hogy az a félelmes vár nem sziklára épített kőerősség, hanem kártyavár csupán s összedől, ha csak egy lapját is kiütik. Most éppen azt láthatjuk, hogy ingadozik, roskadozik ez az építmény.

Nem kell, hogy drágaság legyen az országban. A gazdasági élet legitizmusát vissza lehet állítani, érvényesíthetik erejüket a klasszikus gazdasági törvények, nagyobb az árukinálat, mint az árukereslet, le kell hát szállniok az áruknak. Ennek nincs is akadálya, mihelyt mindenki, akinek áruja van, arra józan belátásra jut, mint az a Bata.

Ha az ár és az áru egészséges viszonya helyreáll, akkor lesznek megint vásárlók, akkor a drágán vásárolt áruk helyett olcsó új portékával telnek meg a raktárak, az új áruk még olcsóbbak lehetnek s megindul az egészséges gazdasági élet, amelyben meg lehet élni a fizetésből és a jövedelemből. Az olcsóság és a kisebb haszon világában csökkenni fognak a betegesen nagy igények, a szerénység, a takarékoskosság és a szorgalom, három oszlopos polgári erény, elfoglalja helyét s szilárdan alátámasztja létezésünket. Akkor nem kell majd attól félnünk, hogy a tető minden percben ránk szakadhat. Nagy erkölcsi nevelő hatása lesz annak, amikor a munka és a munkadíj biztosítani tudja a polgár szerény létezését. Hiszen ez okvetlenül magával hozza a közterhek csökkenését is.

A lélektani pillanat is elérkezett az árak leszállítására. Soha még ilyen közös érdekünk nem volt, mint ez. És soha semmi sem volt még olyan bizonyos, hogy itt van csodaorvosság. Kezdjük hát szedni. Naponta háromszor egy evőkanállal . . .

a—t

Dicstelenül eltűnt a Szinpártoló Egyesület a színház tájáról

Az aradi szinpártoló közönség rövid és dicstelen szereplés után bejelentette, hogy visszavonul a színház ügyének vezetésétől. Tehette ezt annál könnyebben, mert hiszen a színház ügyeinek vezetésében eddig sem volt semmi szerepe. Halvaszületett és erőtlén intézmény volt ez, amely egypár nagyhangu frázison kívül semmit sem produkált. Nem voltak anyagi eszközei, amelyekkel alátámaszthatta volna aradi magyar színészet ingadozó épületét. Már pedig enélkül irott malaszt marad minden jószándék. Nagy garral indult neki a bérlet gyűjtési akciónak, de itt is kudarc érte, mert a tavalyi bérletkontingensnek még a negyed-részt sem tudta elérni. Kiesett tehát abból a vállalt szerepből is, amely a közönségnek a színházba való becsalogatásával járt. A szinpártoló bizottság ennek a feladatának sem tudott eleget tenni.

A Szinpártoló Bizottság megalakulásakor kifejtettük már ennek az intézménynek céltalan és meddő voltát. Soha se láttuk azt a spontán széleskörű lelkesedést, amely indokolta tehetné, hogy ennek a bizottságnak valami hatása is lenne a közönségre és képes-e erkölcsi pressziót gyakorolni abban az irányban, hogy Arad magyarsága állandó látogatója legyen a színház előadásainak. Az anyagi ügyek vezetése — nagyon helyesen mindjárt az első napokban átsiklott a városi adminisztráns kezébe és a színház művészeti vezetése természetszerűleg Szendrey Mihály igazgató kezében maradt. Milyen szerep jutott volna tehát a Szinpártoló Bizottságnak? Semmi más, mint hogy a közönséget színházbajlásra buzdítsa. Ezt a feladatát sem tudta ellátni a bizottság, amely nagyon jól teszi, ha levonja a konzekvenciákat és szép csendesen eltűnik a balfenéken. Senkisem fogja érezni a hiányát, mint ahogy senki sem vette észre a működését.

Az aradi közönség tehát most minden közvetítő szerv kikapcsolásával szemtől-szembe áll az aradi színházzal, amelynek fentartása attól függ, milyen előadásokat produkál. Ha jó az előadás, akkor a közönség megtölti a színházat és a pénztárt, ha azonban rossz, úgy kongani fog a nézőtér és üres marad a kassza.

Ez az egyetlen természetes kapcsolat a színház és közönség között. Lelkes buzdításra, hazafiúi kötelességből senki sem megy színházba. Oda szórakozni jár az ember, nem pedig csak szinpártolás kedvéért.

A szezon első hónapja elmúlt, csináljunk róla hozzávetőleges mérleget. Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a társulat nem elégíti ki teljesen az aradi közönség igényeit.

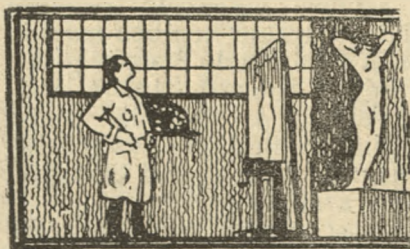
A színészek közül több olyan van, aki nem üti meg a mértéket, de tekintetbe kell venni azt a szomorú helyzetet, hogy Erdélyben nincs színésszótárs. Meglehetősen gyenge a színészsanyag és nem nagyon lehet közülük válogatni. A Magyar országról való utánpótlást csak roppant korlátozott mértékben engedi meg a kormány és így nem lehet csodálni hogy a szervezkedésnél bizony a silányab erőket is igénybe kell vennie a direktornak. Ami hiány mutatkozik, azt a direktió igyekszik kiküszöbölni. Erre vall az a tény, hogy legutóbb szerződtették L. Kiss Mariskát és szerepet adtak Darvas Ernőnek. Még egy néhány tagot kell csupán kicserélni és akkor az aradi társulat ellen semmi kifogás sem emelhető.

A közönség szinpártiával fogadta a társulatot, amit igazol az a körülmény, hogy a jó előadásoknak mindig volt publikumuk.

És a színház anyagi mérlege is ennek megfelelően kedvező. A pénzügyeket teljesen a város megbízottja vezeti kifogástalanul, a legnagyobb körültekintéssel és jóindulattal a gázi fizetés is rendben folyik, sőt a társulat nagyrésze előlegben is van. Bizonyos, hogy novemberben még melegebbé válik a viszony a színészek és a közönség között és az idei szezon minden zavaró momentum nélkül a legteljesebb rendben fog lefolyni.

BCU Mikola-Boldizsár képkiallítás a Kulturpalotában.

Régen nem volt képkiallításnak olyan nagy és általános sikere, mint a Boldizsai-Mikola nagybányai festőpáré, Mikola-András a bányai festőbolonia elnökségében - klasszikussá nőtt nagy magyar mesterek utóda és 12 vásznával reprezentálja az aradi kiállításon azt a művészi valót, amelyet Nagybányának köszönhet a magyar képzőművészet. Külföldi nagy képtárlatok már évek óta keresik Mikola András és Boldizsár István képeit és így nem kezdők bemutatkozásáról van ezuttal szó, hanem beérkezett művészek hozták el Aradra alkotásaik legjavát. Boldizsár István kápráztató színkeverése, biztos meglátása és bámulatos technikai készsége vetekszik Mikola András mesterivé mélyedt tudásával és gazdag fantáziájának fegyelmezettségével. Arad kényes izlésű közönsége tömegesen és elragadtatva nézegeti a Kulturpalotában kiállított vásznakat és általános a vélemény, hogy a Mikola-Boldizsár kiállítás élmény, a látogatónak és kitünő vásárlási alkalom a vevőknek.

Film Élet

A Metro Goldwyn-film eredeti indítására. Az Erdélyi Élet kizárólagos romániai közlési joga

INTERJU GRETA GARBOVAL

Greta Garbo,
az „Isteni nő“

Egy fiatal újságíró meséli, aki a napokban tért vissza Hollywoodból, hogy minden sikerült megkapnia, amit akart — beleértve egy kedvezményes jegyet a Tia Juanna futtatáshoz — kivéve egy interjút Greta Garboval.

Greta Garbo éppen az „Anna Christie“ c. film német változatán dolgozott, miközben ki és be járkált a Metro studióban. Az újságíró azt szerette volna megtudni, hogy milyen jól tud Greta beszélni németül. Azt mondták neki, hogy olyan jól beszél a német nyelvet, mint egy született német, de erről nem volt módjában meggyőződni. Senki sem közeledhetet Greta helyéhez és a jelek szerint egy detektív tehetségére lett volna szükség, hogy az ember csak megpillanthassa az exclusiv stárt a studióban.

Sokan szeretnék meginterjülni Miss Garbot a szóban forgó fiatal újságírókn kívül, megírni élettörténetét különböző magazinok számára, de kevesen tudják megkapni az interjút és senkinek sem az életéről semmilyen lap számára — a Garbo hozzájárulásával. Mikor legutoljára New-Yorkban volt az „Anna Christie“ c. filmjének (angol változat) bemutatóján rábeszélték, hogy fogadjon két-három interjувolót. Mindnyájan arról irtak, hogy mennyire elváltak bájólva tőle, az a szokása, hogy nem mutatkozik be a közönség előtt a valóságos életben az csak szerénységének tudható be. Igaz, a valóság az, hogy Miss Garbo érzékeny és egyedül álló és az a tapasztalata, hogy a multban az interjувolók személyi kérdései megbántották.

Greta Gabo ebben a tekintetben nem különbözik a film többi embereitől. Joan Crawford, a híres Metrostár például mindig kerülte a személyi reklámot. Viktor Seastrom Miss Garbo honfitársa és ismert rendező mindig kikéri magának az interjúkat. Ramon Novaro olyan messzire ment, hogy new-yorki tartózkodása alatt szakállt viselt. A megboldogult Lon Chaney a legutolsó new-yorki utazása alkalmával visszautasított minden újságírókat és nem engedett állásfoglalásából akkor sem, amikor az újságírók fizikai kondíciójáról agyonszinezett és nagyon tulzott történeteket irtak. A film összes ismertebb alakjai között a legtitokzatosabb és a legzárkózottabb a Miss Garbó. Egyedül él, egyedül keresi szórakozását, a studióban vagy a helyszínen lehetőleg egyedül dolgozik, kizárólag a rendezővel, azokkal a színészekkel és munkásokkal, akiknek jelenléte feltétlenül szükséges. Máso-

dik beszélő filmje mely most készül német változatban is, az 1913 év legnagyobb szinpadai sikere volt és melynek főszerepét New-Yorkban és Londonban Doris Keane játszotta, Budapesten Gombaszegi Frida. Clarence Brown, aki ebben a filmben rendezője volt azt mondta, hogy Miss Garbo ismét bebizonyította nagyságát és hogy az új szerepben nem volt nyoma Anna Christinneknak, hanem egy másik megkülönböztetett Garbo siker volt ez is..

De a maga Greta Garbo egy szót sem mondott soha, számos riporter várt rá kész papírral és kihegyezett ceruzákkal, hogy elfogjanak minden szót, amit kimond. Greta Garbot meginterjúvolni mindig végtelenül nehéz feladat volt és a látszat szerint oly nehéz időöltés lesz, mint a kihalt Dodo madár elfogása.

AZ EZERARCU EMBER

Lon Chaney
„1000 arca örökre eltűnt“

Lon Chaney siketnéma szülők gyermeke volt, 1883 április 1-én született Colorado Springsben. Apja ir származásu borbélymester volt, míg édesanyja jómódu család gyermeke. Mikor a kis Lon 9 éves volt, anyja súlyos reumás bántalomban megbetegedett és a kisfiu elhagyta az iskolát, hogy anyját ápolhassa. Három évig tartott ez, mely idő alatt önfeláldozóan ápolta anyját és úgy játszta, hogy ez adta meg alapját nagyszerű mimikai művészetének, hisz siketnéma anyjával csak jelbeszéddel tudta megértetni magát. Tizenhárom éves korában már hozzálátott, hogy házon kívül keresse meg a kenyerét. Idegen vezető volt, majd bányamunkás diszitő és végre színházi statiszta. Néhány év múlva szerephez is jutott, a „Said Pasa“ c. énekes operában. 1901-ben, mikor 18 éves volt, már a „Fra Diavolo“ ban lépett fel. Csakhamar azonban vándorbotot vett a kezébe és keresztül-kasul járta az Egyesült Államokat kisebb szintársulatokkal. Így ismerkedett meg feleségével, akivel haláláig boldog házasságban élt. Amikor fia született, — aki ma Hollywood legkeresettebb ügyvédje — Lon Chaney feladta a vándor életet és színházi ügynökséget nyitott San Franciskóban és Los Angelesben.

Az első igazi szerepet Jeannie Mc. Pherson, a közismert amerikai scenárium-író nő szerezte neki, aki csakhamar felfedezte Lon Chaney művészetét. Első nagy sikerét az „Operaház fantomja“ c. filmben aratta, utána pedig „Aki a pofonokat kapja“ c. képben. 1925-ben több éves szerződést kötött a Metro-Goldwyn Mayer gyárral és ettől kezdve so-

rozata indult meg jobbnál jobb képeinek. Lon Chaney általánosságban a maszkirozás legnagyobb mesterének volt elismerve és az „Enciklopedia Britannica“ számára cikkeket is írt a színpadai kendőzés művészetéről. 1925. évben aranyéremmel tüntették ki az évi legjobb színészi alakításáért. Utolsó filmje a Viharexpressz, melyben egy mozdonyvezetőt alakít utánozhatatlan hangos művészettel. 1930. augusztus 24-én a világ legnépszerűbb és kiválóbb jellemszínésze és maszkirozója eltűnt az élők sorából.

Lon Chaney élete

A nagy művész életpályája olyan regényes volt, mint egy film. 1883-ban született, mint igen szegény szülők gyermeke. Gyermekkorra óta komédiás életet élt. Városról-városra, faluról-falura vándorolt egy kis társulattal, amelynek egy személyben igazgatója, rendezője, sztárja, sőt „technikai személyzete“ volt. Mindössze hét esztendeje, hogy Hollywoodban figyelmessé lettek már a férfikora derekán járó vándorkomédiászra. Eleinte csak epizód szerepeket bízta rá a filmen, majd — valósággal csak próbaképpen — ráosztották Quasimodo szerepét a Notre Damei toronyőrben. Ez a szereplés eldöntötte a sorsát, egyszerre világnagyság lett belőle, de nem szónak abban az értelmében, ahogy a legtöbb filmsztár világhírűvé válik. A közönség a nagy művészt érezte meg Lon Chaneyben, akinek minden egyes szerepe egy-egy állomás volt művész-pályáján. Feledhetetlen marad az Operaház fantomja, Aki a pofonokat kapja, A két ujjú ember, A mandarin, Kacagó Bajazzo, Félkegyelmű c. filmekben szereplése. Lon Chaney volt az egyetlen, akire rámondhatjuk, hogy abszolút művésze volt a filmnek. Ő nem szépségével, eleganciájával, szerepeinek és egyéniségének szeretetreméltóságával, hanem mindezeknek pontosan az ellenkezőjével hódította meg az egész világ közönségét: markáns, érdekes, de egyáltalán nem visszataszító megjelenését ruttá torzította, férfias egyéniségéből kiválogatta a legzordonabb, legsötétebb, sőt néha visszataszító vadságu színeket, hogy ezeken láthasson bele különös lelki mélységekbe, amint vannak a filmnek is mint minden művészetnek szeretetreméltó művészei, ő pontosan az ellenkező végletet képviselte. És mégis. Attól a pillanattól kezdve, hogy mint a Notre Damei toronyőr filmjének Quasimodója, borzalmas maszkirozással és az emberfeletti maszk mögött a lélekkellemzésnek a legemberibb színészi produkciójával magára vonta a világ figyelmét, Lon Chaney volt a film nemzetközi közönségének egyik legnépszerűbb kedvence. A legutóbb szakítani igyekezett a visszariasztó maszkok külsőséges hatásától, tavalyi filmjének a „Fehér Párduc“-nak főszerepét teljesen maszk nélkül játszotta. A beszélőfilm által beállott változás Lon Chaneyt meglehetősen elkészerítette. Ő, aki a film hatását a gesztus, a mimika, a lelkimozzanatok kifejező erejében látta, csak hosszas küzdelem után szánta rá magát, hogy beszélő filmben is szerepet vállaljon. Legutolsó hangos

filmje a „Viharexpressz“ melyben a nagy művész egy mozonyvezetőt alakít. A jövőszézonra már hirdették első beszélő filmjét, melyet csak félig játszhatott, mivel befejezésében megakadályozta a halál. Orvosai vérszegénységet konstatáltak, de megmenteni nem tudták az életnek. Halálával a film birodalmának, vállalatának, a Metro-Goldwynnak kétségtelenül legegyénibb, legérdekesebb és egyik legnagyobb művésze szállt sirba. Legendák övezték már életében, Amerikában „az ezerarcu ember“-nek nevezték. Igazi arcát senki sem ismerte, mert valamennyi szerződése azt a tilalmat is tartalmazta, hogy színpadi maszkirozás nélkül nem állhat fényképező gép elé. Lon Chaney a legvisszavonultabban élt, nehogy a közönség csukott autóban elhajtattott a farmra, amelyen a Hollywoodtól egy órányi távolságban lakott. Most aztán eltűnt az ezer arca örökre . . .

A világ legjobb baritonistája Lehár dalait éneкли

Lawrence Tibbett első filmje: „Sasok Éneke“

Lawrence Tibbett, a new-yorki Metropolitan Operahouse első baritonistája éneкли „Sasok Éneke“ c. Metrofilmben, mely Lehár Ferenc operettje Cigányszerelem nyomán készült

Az amerikai Metropolitan Operahouse előkelő színpada mindenki előtt ismeretes arról, hogy aki e színpadon fellép, az már a legelső klasszisban tartozik.

És ezek között a legelső rangú énekesek között is kivételes pozíciót biztosított magának Lawrence Tibbett páratlanul erőteljes és meleg hangja és nagyszerű színészi játéka révén.

És ez a nagyszerű hang és drámai tudás most a hangosfilm szolgálatába áll. Lawrence Tibbett elvállalta a Sasok Éneke c. film főszerepét, amelyben alkalmannyillikszínészitűdását és nagyszerű ének kulturáját csillogtatni.

A Sasok éneke meséje a következő:

A Kaukázus vadonában él a kajsárok maroknyi népe, amelynek vezére Jegor, egy cserkész herceg gyönyörű száll fia. Egy viharos estén Jegor az embereivel egy korcsmába tér be és ott megismerkedik Vera orosz hercegnővel, akit elbűvöl a hegyek trubadurjának éneke.

Jegor e találkozó után visszatér szülőfalujába, ahol megtudja, hogy hugát elcsábította egy orosz herceg és a leány szégyenében öngyilkos lett. Jegor megtudja, hogy a csábító Szergej herceg, elmegy a fővárosba és sikerült bejutnia Fatjana grófnő estélyére, ahol Szergej herceg is jelen van és megöli a csábítót, akiről később tudja meg, hogy Vera hercegnő bátyja.

Jegor szerelmet vall Verának, aki azonban visszautasítja őt, mire a cserkészvezér magával hurcolja őt a hegyekbe. Ott kinn ugy bánik vele; mint egy szolgálóval, de nem tudja megtörni. Erre ő törik meg és bevallja a szerelmét. Vera azonban nem bocsát meg neki, törbecsalja és megkorbácsolatja, Jegor még az ostorcsapások alatt is énekel, mire Vera törik meg és kérésére Jegor kegyelmet kap, úgyhogy visszatérhet a hegyek közé.

A Sasok Éneke elejétől végig a legmodernebb technicolor eljárással készült és a nagyszerű zene mellett a színezés is emeli a film értékét.

Sikerhez feltétlenül hozzá fog járulni, hogy kíséző zenét Lehár Ferenc írta a Cigányszerelem c. világhírű operettjének motívumaiból és az, hogy két epizódszerepben nyújt remek produkciót Pinty és Ponty.

Ramon Novarro a legszebben éneklő filmsztár élete

Ramon Novarro

Ramon Novarro 1899 február 6-án született Durangóban, Mexico egyik külvárosában, ahol apja fogorvos volt. Természetesen a fiút is erre a pályára akarta nevelni, azonban pompás alakja és nagyszerű énekhangja miatt tizenhat éves korában megengedték neki, hogy színészi pályára menjen. 1916-ban érkezett Los Angelesbe, tiz dollárral és azzal a céllal, táncos színész lesz. Néhány hónapi vergődött itt, aztán egy táncsoporttal New-Yorkba került. Ezalatt állandóan képezte a hajját, mert tulajdonképpen operaénekes akart lenni, közben pedig — visszakerülvén Los

Angelesbe, — statisztált a műtermekben. Végre Pinney Earle rendező Omar Khayan c. filmjében kiosztotta rá az első szerepet. Ebben a filmben látta meg őt Rex Igram és szerződtette a Zendai Fogoly c. film egyik szerepére, amely szerep egyik napról a másikra híressé tette őt. Azután a Metro-Goldwyn Mayer nagy amerikai filmgyárnál kezdte meg filmjeinek bombasztikus sikereinek sorozatát. Azután következett a Scaramouche, Ben Hur, amelyek stárok első sorában emelték őt.

Megnyílt »Elite« Parfumeria

ARAD, Bulevardul Regina Maria 12. (Fischer Eliz-palota, vármegyeházzal szemben)
Bel- és külföldi különlegességek. Olcsó árak. Pálfi Ernőné.

Miért? Miért? Miért?

Irta: Gertrud Wiethake-Mueller.

Copyright by Erdélyi Élet
and Paramount Publix Cor-
poration New-York.

Hollywood, a filmbábel.
Van-e ember széles e vilá-
gon kinek számára e két fo-
galom ne lenne sorsdöntő
jelentőségü?

Minden városban, min-
den iskolában, minden iro-
dában és minden gyárban

létezik egy *Clara Bow*, egy *Adolphe Menjou* és egy *Greta Garbó*. Mindegyik arról álmodik, hogy egy szép napon hangzatos névvel beköltözzön a film mesebeli birodalmába.

Vajjon miért? Mert a népszerűség után sóvárognak, mert örömről lelik a némajátékban. Egyesek a mesebeli herceggel, illetve hercegnővel akarnak találkozni, akit szülővárosukban nem képesek fellelni. Mindegyik hírnévről álmodik. Mindegyik utazni és élni akar, mindenki szabadulni akar a családi viszálytól, a busás jövedelemről ne is beszéljünk!

Eddig azonban még egyetlen filmstar sem pottyant le az égből. Filmstárjaink eddig a hírnév nehezen járható lét-ráján jutottak el az érvényesüléshez. Később azonban erről nem nagyon szeretnek beszélni. Mindegyik volt valamikor kezdő is és az utánpótlás számára csak ez az egyedüli lehetőség. Mindenkinek meg kell birkóznia a kezdet nehézségeivel. Szorgalommal és tanulással lehet hírnévre vergődni, anélkül csak köznapi szürkeségbe sülyedhet mindenki. Az alábbi nyilatkozatok élénken illusztrálják, hogy Hollywoodban miképpen lehet érvényesülni:

Richard Arlen. Hogy Hollywoodban mint kezdő érvényesülhess, vétesd el magad feleségül valamelyik filmdirektorral, azután imádkozz, hogy férjed le ne építsék.

Mary Brian. Gondoljon élete legnagyobb csalódásaira és most képzelje el, hogy önre Hollywoodban ennél tiszser nagyobb csalódás vár.

Clive Brook. Legfontosabb a garderobe. Aki Hollywoodban különösebb sikerre számít, vagyis aki hetenként csak két napig akar dolgozni — mert többre nem igen lehet számítani — annak tökéletes és izléssel összeválogatott garderobja kell hogy legyen, hogy éjjel-nappal megfelelően tudjon öltözködni.

Jean Arthur. Gyűjtse össze ismerőseitől a megfejtetlen keresztrejtvényeket, hozza magával Hollywoodba, mert bizonyos, hogy a filmirodáknak való várakozás során elég ideje lesz azokat megfejtetni.

Maurice Chevalier. Tapasztalatból mondhatom, hogy egy filmstar garderobejával, a trapéz művész bátorságával

és egy szépségkirálynő szépségével és egy heveskedő rafinériájával kell rendelkezni ahhoz, hogy valaki Hollywoodban filmstatiszta lehessen.

Lillian Roth. Ha már Hollywoodban sikereket ért el költözőkódjón Los Angelesbe, nyisson egy szatócsüzletet és felejtse el a film-ateliert.

Jeanette Mac-Donald. Csak egy csipkevarrónő türelmével és egy óceán repülő bátorságával lehet belőled Hollywoodi film-statiszta. Ha ezekkel a tulajdonságokkal és annyi pénzzel is rendelkezzel, hogy hat hónapig gond nélkül élhes, bizonyos, hogy a hatodik hónap utolsó napján elmegy a kedved a filmezéstől.

Charles Rogers. Már Lincoln is megmondta: „Sorsodat kösdd a csillagokhoz.

Ha elég szerencséd van és bizol is benne, úgy még film statiszta is válhat belőled.

Paul Lukas. Szerezz magadnak vagyont. Pénzedet ingatlanba, részvényekbe vagy bármilyen olyan dologba fektesd, ami hasznos is hoz. Csak ezután gyere Hollywoodba, mert ott csak hat dollárt kereshetsz naponta.

NYILTTÉR

E rovat alatt közöltekért nem vállalunk felelősséget.

FELHIVÁS.

Az **Aradi Központi Takarékpénztár r. t. felszámoló-bizottsága** ezennel közhírré teszi, hogy az intézet tulajdonát képező Aradon, Str. Rahovei (Mihály-uca) 102. számú, az aradi 1956 sz. tjkvében felvett ingatlan, mely áll lakóházból melléképületekből és kertből továbbá a Sânlean-Postaréten fekvő, a sânleani 501 sz. tjkvben felvett beltelkes ház, szabad kézből eladatik.

Venni szándékozók felhivatnak, hogy zárt írásbeli ajánlatukat a felszámoló-bizottsághoz címezve 8 napon belül megtenni sziveskedjenek.

Aradi Központi Takarékpénztár r. t. felszámoló-bizottsága.

Felhívás a Victoria bank betéteseihhez!

Felkérjük intézetünk betéteseit, hogy folyó hó 9-én, vasárnap délelőtt az intézet helyiségében megtartandó értekezleten okvetlenül megjelenni sziveskedjenek.

VICTORIA

Takarék és Hitelintézet R.-T.

Női és férfi ruhák festését és tisztítását legolcsóbban végzi **KREBS I.** Deák Ferenc-u. 1. Boros Béni tér 51.

Női divatszalonomat **Kölcsey-u. 11.** alá helyeztem át. **Trébits Lenke**

Őszi idényre! Aki jó és erős **Czernóczky**-féle cipőt ezerezzen be! Verseny cipővel akarja magát ellátni, az ár: Női fekete vagy panglia fűzős cipő 380 lejtől, férfi erős strapa cipő 480 lejtől, női barna fél cipő 450 lejtől. Női drapp minden színben 450 lejtől, férfi barna legújabb kivitelben gummisarokkal 600 lejtől, gyermekcipő 200 lejtől. Az Aradi Iparosok aru hitel könyvecskére a fenti árak mérvadók.

Osztrák osztálysorsjáték.

84.000 sorsjegy, 42.000 nyeremény!
Pőnyeremény szerencsés esetben;

20.000.000

(Husz millió Lei)

Jutalom és nyeremények:

12.500.000

7.500.000

több á

2.500.000

2.000.000

1.500.000

Atb. összesen 42.000 nyeremény, több mint három százhusz millió Lei. Azonnali kifizetés készpénzben államilag van biztosítva! Nincs nyereményilleték. Általában semmiféle levonás! Az összes sorsjegyek fele nyer! A sorsjegyek ára: egész 1200 Lei, fél 600 Lei, negyed 300 Lei. A szállítás előzetes befizetés nélkül történik egy kényelmes átutalási mód megjelölésével.

FRITZ DÖRGE-BANK

Wien 18 Kärntner Str. 43.

A sorsjegyek eladásával és nyeremények kifizetésével a minisztérium által lett megbízva. A sorsjegy készlet rohamosan apad. Rendeljen tehát még ma. Egyszerű postai lap (legendája a hátsó) 1930 november 18-án kezdődnek.

Legszébben fényez, mos, vasal

Buttinger Teréz

ARAD, volt Batthyányi-u. 35. Str. Con-sistorului. —o—o— Bent az udvarban.

„FORTUNA“

uj butor üzlet Aradon, volt Boros Béni-ér 41. (Mezőgazdák szék-házában). Legolcsóbban beszerezhető: háló, ebédlő, konyha és egyéb lakásberendezések legjobb kivitelben, előnyös fizetési fe-tételek mellett is.

PALADICS I.

Olvassa és terjessze
az „Erdélyi Élet“-et!

Szövetek, bársonyok, **J. Eisele** -nél Arad, Str. Me-
barchetok legjobban **J. Eisele** -tíanu (Forray-ucca)
„Credit“ R.-T. tagja.

Olesó tűzifa! Ölfá 840 Lei

AUFRICHT fatelep

Gyermekkörházzal szemben. Autobusz megálló

Figyelje!

Figyelje!

Verseny áraitam!

1 méter jóminőségű házi vászon	24 L.
1 mtr. jóminőségű, tenni: flanel	29 L.
1 mtr kelengye mosott vászon	36 L.
1 meter divat fiannel	39 L.
1 mtr. 150 széles gypaju férfi-szövet	240 L.
1 mtr Crep de chin sejyem	380 L.
1 db cloth paplan vattával	425 L.
1 ágy garnitúra 3 db	980 L.

Glesinger

Jenőnél

Arad, volt József főherceg-ut 11. sz.
„Credit“ R. T. elérésítő helye!

Hirdessen az Erdélyi Életben!

Arany ékszerek, pontos órák,
precíz óra-
és ékszer reparatúrák

REINER JÓZSEF
művészt és ékszerésznek Aradon, a színház színészbe-járóval szemben, Str. Pirci No. 3. [Vörösmarty-ucca

Ha olcsón és praktikusán
akar vásárolni, úgy keresse fel

Salgóné

bizományi üzletét

ARAD, Str. Horia (Széchenyi-u.)
Neuman-palota, hol: közszük-ségletti, háztartási, alkalmi, aján-déktárgyak, antiquitások dus vá-lasztékban állandóan kaphatók.

Tekintse meg a kirakatot!

A

szerencse Romániában

Szám os óriásnyeremény: **20.000.000 Lei**

Jutalom:

Főnyeremény:

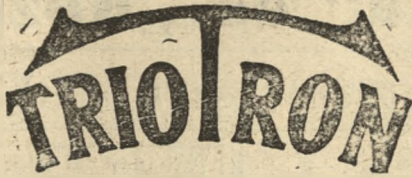
12.500.000 Lei   7.500.000 Lei

Rendeljen még ma! Aki sorsjegyét a népszerű

Fritz Dörge, Wien 118. Káptner
Strasse 43-49.

bankintézetnél rendeli meg, a nyerőesélyek maximumát biztosította magának. Sorsjegyárak:
Egész 1200 Lei. Fél 600 Lei. Negyed 300 Lei. Nincs előrefizetés. Az összegek vétel után a
huzás kezdete előtt fizetendők. Az összes sorsjegyek fele nyer!

Mindenki
bevallja...
Senkisé
tagadja...
hogy a

rádiócsövek-
nek és hangszó-
róknak nincsen
párja!

Oszi ruhákat, kabátokat fest, tisztít

K N A P P

volt Weitzer-ucca 11.

volt Magyar-ucca 10.

AZ

ARADI KÖZLÖNY

Erdély leg-
régibb, legolvasottabb és
leghitehesebb napilapja!

Beérkezett az olcsó fa
DUMPING ÁRAK

Boros Jenő

fa és szénatelepén Arad, v. Óvár-
tér és Hajó-u. sarok. Telefon 591.

MINDEN HÁZNÁL
LEGYEN

HA NINCS.-AKKOR VEGYEN!

50%-kal mérsékelt C. F. R. körutazási jegyeket a belföld összes vonalaira egész éven át kiad a **Wagons-Lits Cook** utazási világvállalat menetjegyirodája Aradon, Minorita templommal szemben, az Octogonban. — TELEFON 6—57. Bármely relációt azonnal összeállítunk és kézbeadunk.

Butor részletre készpénz árban kedvező feltételekkel **Garai**

ARAD, Piața Avram Iancu No. 10.

TIMIȘOARA, Fabrica P. Coronini No. 23.

==== **Részletre készpénz áron vásárolhat!** ====

Mielőtt az őszi divatszükségletét beszerezné, okvetlen keresse fel

GOLDSTEIN LAJOS
divatáruházát,

Arad, Strada Bratianu (Weitzer János-uca) No. 2,
ahol női és férfi divatszükségeit legolcsóbban beszerezheti.

Muzsai
József

ARAD,
színházzal szemben

ÖLTÖNY, TRENCH-
COATS, ULSTER

Legjobb- és legolcsóbb!

Szines fényképek,

pastell-, aquarell- és olaj kivitelben. Portré, gyermek és interieur felvételek a nap bármely szakában, vasárnap is

Feszler Róbert

fotoművészeti szalonjában. Esti pillanatfelvételek Nitraphot reflektorok mellett. A Consum részletcsoport tagja. Tekintse meg a kirakatokat.

Arad, Bul. Reg. Maria 20.
Szabó Albert üvegházában.

Szőnyeg, függöny, stor, ágy- és asztalterítő, sezlonátvevő, butorszövet, brokát és mokett, roletta- és matracgradl, függöny-etamin és ussor, paplan, nyári takaró, kelengyevász, zefir, selyem, szövet- és bélésáru **legolcsóbban**

„MERCANTIL“

szőnyeg- és divatáruházban Arad, Bul. RegMaria 18.

RAMON NOVARRO

Metro-
Goldwyn-
Mayer

BCU Cluj / Central University Library Cluj

RAMON NOVARRO

„Ha a császár visszatér“ c. Metro-film-
operettben 6 gyönyörű dalt énekel